

ÖRNEFNANEFND

Mál 1/2026

Örnefnanefnd
Arngrímögötu 5, 107 Reykjavík
Örnefnanefnd.is, ornefnanefnd@hi.is

Borgarbyggð
Digranesögötu 2, 310 Borgarnes
borgarbyggd@borgarbyggd.is

Reykjavík, 19. mars 2026

Efni: Úrskurður örnefnanefndar um bæjarheitið *Heima* (L238596)

Lög, reglugerðir og málsmeðferð

Samkvæmt 3. gr. reglugerðar um skráningu staðfanga, nr. 577/2017, bera sveitarfélög ábyrgð á því að annast nafngiftir og skrá staðföng innan staðarmarka sveitarfélaga. Í 2. gr. sömu reglugerðar kemur fram að staðföng eru tegund örnefnis og í 12. gr. hennar segir að nöfn staðvísa skuli ákveðin í samræmi við lög um örnefni.

Í 1. gr. laga um örnefni, nr. 22/2015, er fjallað um markmið þeirra. Þau eru:

- að stuðla að verndun örnefna og nafngiftahefða í landinu sem hluta af íslenskum menningararfi og tryggja að honum verði viðhaldið handa komandi kynslóðum,
- að ný örnefni séu í samræmi við íslenska málfræði og íslenska málvenju,
- að ný örnefni séu í samræmi við staðhætti og örnefnahefð,
- að samræma stjórnslu við skráningu örnefna þannig að ferli nafngifta sé opið, gagnsætt og skilvirkt.

ÖRNEFNANEFND

Í greinargerð með frumvarpi til laga um örnefni segir m.a. eftirfarandi í athugasemdum við 1. gr. þeirra:

Jafnframt er markmiðið að ný örnefni séu í samræmi við staðhætti og örnefnahefð á viðkomandi svæði og að auðvelt sé að nota þau í almennum samræðum og þjónustu. Einnig er leitast við að koma í veg fyrir að sama nafn komi fyrir innan hverfis, þ.e. hrepps eða sambærilegrar einingar í dreifbýli, eða bæja- eða þéttbýlissvæðis. Sama er að segja um svo lík nöfn að hætta geti verið á ruglingi. Dæmi um keimlík götunöfn sem geta valdið ruglingi eru annars vegar Brattakinn og Bjartakinn og hins vegar Lyngháls og Lyngás. Enn fremur er markmið frumvarpsins að skýra og samræma stjórnslu við skráningu örnefnis, þannig að ferli nafngifta sé opið, gagnsætt og skilvirkt. Af þessu leiðir að auðvelt verður að nota örnefni til staðarvísunar, svo sem í öryggisskyni.

Opinber örnefnanefnd starfar samkvæmt fyrrnefndum lögum um örnefni. Fjallað er um hlutverk nefndarinnar í 4. gr. laganna. Þar segir í b.-lið 2. mgr. að örnefnanefnd hafi m.a. það hlutverk

að úrskurða um nýtt eða breytt bæjarnafn, götunafn eða annað það nafn sem notað er til skráningar á staðfangi hafi risið ágreiningur um það efni og honum verið skotið til nefndarinnar.

Jafnframt segir í 3. mgr. 4. gr. að örnefnanefnd sé heimilt að taka mál upp að eigin frumkvæði. Um málsmeðferð örnefnanefndar segir í 2. mgr. 5. gr. laganna að

hafni örnefnanefnd tillögu að nafngift ber henni að senda aðila máls rökstuðning og eftir atvikum tillögu að mögulegri málamiðlun. Aðili máls skal innan átta vikna bregðast við ákvörðun örnefnanefndar en að öðrum kosti úrskurðar nefndin um nýtt nafn.

Í 4. mgr. 5. gr. er kveðið á um að úrlausnir örnefnanefndar samkvæmt lögum um örnefni séu endanlegar á stjórnslustigi og ekki kærnanlegar til ráðherra.

Málsatvik

Örnefnanefnd hefur orðið kunnugt um að í Borgarbyggð sé heitið *Heima* notað sem staðvísir (bæjarheiti) við skráningu staðfangs í Flókadal. Þetta heiti samræmist ekki íslenskri örnefnahefð og er til þess fallið að valda ruglingi í samskiptum, svo sem við viðbragðsaðila. Á grundvelli 3. mgr. 4. gr. laga um örnefni, nr. 22/2015, ákvað örnefnanefnd á fundi 19. febrúar 2026 að taka málið upp að eigin frumkvæði.

ÖRNEFNANEFND

Arngrímögötu 5, ÍS-107 Reykjavík
Sími 525-4433 • Netfang ornefnanefnd@hi.is

ÖRNEFNANEFND

Niðurstaða

Markmið með lögum um örnefni er ekki aðeins að varðveita hefðbundin örnefni, heldur einnig hefðir um nafngiftir og því er kveðið á um að ný örnefni séu í samræmi við íslenska örnefnahefð. Af þeim sökum getur heiti leitt af staðaratviksorðinu *heima* ekki talist í samræmi við lög um örnefni. Heitið *Heima* er einnig til þess fallið að valda ruglingi í samskiptum og fer því gegn því markmiði að ný heiti sé auðvelt að nota í almennum samræðum og þjónustu. Í þessu sambandi verður að hafa í huga að staðföng eru notuð til rötunar, m.a. af viðbragðsaðilum. Hætta er á því að heitið *Heima* valdi misskilningi í samskiptum vegna neyðartilvika.

Úrskurðarorð

Af ofangreindum ástæðum kveður örnefnanefnd upp þann úrskurð að sveitarfélagið Borgarbyggð skuli sjá til þess að fundinn verði nýr staðvísir í stað heitisins *Heima* (L238596). Líkt og fyrr segir skal sveitarfélagið bregðast við ákvörðuninni innan átta vikna en að öðrum kosti úrskurðar örnefnanefnd um nýtt nafn.

Virðingarfyllst,
f.h. örnefnanefndar

Einar Sveinbjörnsson, formaður

Afrit:

Húsnæðis- og mannvirkjastofnun
Hafnarstræti 107
600 Akureyri
hms@hms.is

Menningar-, nýsköpunar- og háskólaráðuneyti
Hafnarstræti 5
101 Reykjavík
mnh@mnh.is